folklor/edebiyat, cilt:20, sayı:80, 2014/4

POSTMODERN SOSYAL TEORİDE BİLİM FELSEFESİNİN İZLEKLERİ -FOUCAULT VE DERRIDA ÖRNEĞİ-

Ruhi Can Alkın*

Giriş

Günümüzde, sosyal bilimlerin yoğunlukla üzerinde durduğu bir alan olarak postmodern teorinin oluşumunda bilim felsefesinin yeri, diğer felsefe disiplinlerine ve teorilerine nazaran geri planda kalmaktadır. Daha spesifik bir ifadeyle; postmodern sosyal teorinin tarihsel arka planında Marx, Weber, Nietzsche gibi düşünürlere vurgu yapılırken, bu metinde bahsi geçecek olan bazı bilim felsefecilerinin postmodern sosyal teoriye muhtemel katkıları görece daha az tartışma alanı bulmaktadır. Bu problemden hareketle; mevcut çalışmanın temel amacı, çağdaş/postmodern olarak da adlandırılan bazı günümüz sosyal bilim teorilerinin ortaya çıkışında bilim felsefesinin rolüne ışık tutmaktır.

Kısaca açıklanacak olursa; çalışmanın ilk bölümde Viyana Çevresi olarak adlandırılan grubun Popper tarafından hangi kanallarla eleştirildiği ve Popper'ın bilim felsefesinin temeli olan "yanlışlamacılık" öğretisi ele alınacaktır. Ardından, Kuhn'un "paradigma" kavramını ele alışı ikinci bölümün ana tartışma konusu olacaktır. Bu noktada 'paradigmal geçiş', 'olağan' ve 'devrimci bilim', vb. kavramlar (ve süreçler) bilim

* Araştırma Görevlisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü rcalkin@konya.edu.tr.

felsefesi özelinde irdelenecektir. Üçüncü bölümdeyse, bilimsel uğraşıda postmodern bir çıkış/yönelim olarak gösterilen "ne olsa gider" (anything goes) düşüncesinin fikir babası olan Feyerabend'e atıfta bulunulacaktır. Düşünürlere ayrı başlıklar halinde değinildikten sonra, dördüncü bölümde -bir geçiş hamlesi olarak- postmodern sosyal teori ana hatlarıyla açıklanacaktır. Çalışmanın son bölümlerinde ise müstakil başlıklar halinde Foucault ve Derrida'nın postmodern sosyal teoriye katkısına değinilecek ve bu katkıda bilim felsefesinin yeri ve etkisi tartışmaya sunulacaktır.

Başlangıçta belirtilmelidir ki bu metin, bilim felsefesi ile postmodern teori arasında salt bir nedensellik bağı ya da ilerlemeci bir perspektif resmetme amacında değildir. Buna karşılık; bahsi geçen düşünürler arasındaki teorik bağlantıların tarihsel bir arka plana (ya da en azından teorik birer benzeşime) sahip olduğu da çalışmanın temel iddiasıdır. Bu açıdan mevcut çalışma, ileride konuyla alakalı yapılacak daha kapsamlı çalışmalara yönelik bir çıkış, öngörü ya da tartışma zemini sağlama niyetindedir.

1. Mutlak Pozitivist Bilimciliğe Karşı Resmi Muhalif: Karl R. Popper

Popper, bilim adamı olabilmenin temel koşullarından birisi sayılan "entelektüel" tavrını yaptığı çalışmalar kanalıyla açığa çıkarabilmiş, yaşadığı dönemde bilim ve bilimsellik üzerindeki hâkim paradigmanın temsilcileri olan mantıksal pozitivistlere karşı sürdürdüğü teorik ve epistemolojik muhalefet ile tanınan bir düşünürdür. Bu yüzden Viyana Çevresi düşünürleri kendisini "Resmi Muhalif" olarak adlandırmışlardır (Magee, 1982; 84).

Popper'a dair ilk akla gelen argümanlardan birisi olan 'yanlışlamacılık' düşüncesinin ardında, bahsi geçen mantıksal pozitivistlerin bilimsel uğraşılarındaki temel felsefi ve metodolojik mülahaza olan tümevarımcılık ve doğrulamaya derin bir karşı çıkış mevcuttur.

Bilim tarihinin, birbirini doğrulayarak, birbirinin teorilerine katkıda bulunarak çalışmalarını sürdüren araştırmacılar eliyle şekil bulduğu, Popper'ın bilimsel çalışmalarını yürüttüğü devrin revaçtaki düşüncesidir. Bu açıdan doğrulama ve tümevarım, belli bir bilimsel alana ait birçok tikel önermenin her gözlem ve sınama süreci sonucunda defalarca aynı yönde tekrarlanması ve her seferinde aynı sonuçla karşılaşılmasına vurgu yapar (Chalmers, 1990). Bu da nihayetinde genelgeçer bir bilimsel yasaya varılabileceği düşüncesini doğurur. Bu noktada gözlem, tümevarımcılıkta başat bir rol oynamaktadır. "Tümevarımcıya göre bilim gözlemle başlar; gözlem bilimsel bilginin üzerine inşa edilebileceği sağlam bir temel teşkil eder ve bilimsel bilgi tümevarımla, gözlem önermelerinden türetilir" (Chalmers, 1990; 49).

Tümevarımcılığa atfedilen önem ve bu metodun bilim tarihinin her evresine sirayet ettiğinin tebliği, aslında pozitivist metodolojinin bilim üzerindeki hükmüyle alakalıdır. Şöyle ki; skolastik düşüncenin Tanrı hükmünü başat önermeler bütünü olarak görüp bu önermeler doğrultusunda bilgi üretmesi, tümdengelimsel bir süreci içerir (Magee, 2004). Bu açıdan bakıldığında modern bilim, ardına aldığı hümanizm, rasyonalite, pozitivizm gibi seküler nosyonları sosyopolitik alanda etkin kılabilmek için tümdengelim metodunu rafa kaldırmak durumundadır. Zira insan ürünü olan toplumlarda yapılan bilim de, yine insan ürünü niteliğinde olmalıdır ve tanrıların hükmünün metodolojik yansıması olan

tümdengelim de bu sebeple yerini yeni bir perspektife bırakmalıdır (Hutteger & Skyrims, 2008).

Bu tarihsel perspektif, bilimlerde izlenen değişimi ve çizgiyi de özetler niteliktedir. "Aydınlanma'nın doğa bilimlerini model alan bir toplum bilimi inşa etme iddiası" (Megill, 1998; 29), pozitivist bilimciliğin ve tümevarımcı yaklaşımın sosyal bilimlerdeki arka planına işaret eder. Benzer olarak, tümevarımın ortaya çıktığı tarihsel süreç de, bilimi ekonomik ve siyasal iktidar aracı olarak kullandığı iddia edilen çevrelerin ortaya çıktığı zamana denk gelmektedir*. Popper'ı bilim tarihinde ve bilim felsefesinde önemli bir konuma taşıyan da bu yerleşik tümevarım geleneğine getirdiği çok yönlü eleştiriler olmuştur. Popper, doğrulamanın karşısına "yanlışlamacılık" tekniğini koyup tümevarımı bilimsel bilgi üretmede çok da güvenilemeyecek bir metot olarak resmetmiştir. Daha genel bir bakış açısıyla Popper, bizzat pozitivist geleneğe karşı bir yanlışlama tekniği izlemiştir de denebilir.

Yanlışlamacılık, en basit ifadesiyle bir bilginin bilimselliğinin, ancak ve ancak yanlışlanabilirliğiyle doğru orantılı olabileceğini savunan düşüncedir. Bu düşünceye göre bilim tarihi ve bilimsel keşifler, aslında birbirini doğrulayan yasalar ya da teorilerle değil, yanlışlayan düşünürlerle tarihsel süreçteki yerini almaktadır (Popper, 2002). Burada yanlışlamadan kasıt spekülatif bir karşı çıkış, muhalefet ya da çatışma değildir. "Popper'ın yanlışlanabilirliğinin anlaşılmasında kilit kavram *sınanabilirlik*tir. Buna göre sınanamayan bir önerme bilimsel olamaz" (Demir, 2007; 50). Buna ek olarak, Worrall ve Currie'nin (1995; 22) ifade ettiği gibi "Popper'a göre bilimsel değişim rasyoneldir ya da en azından rasyonel olarak yeniden inşa edilebilir". Bilginin sınanabilirliğine ve yeniden inşasına atfedilen bu önem sayesinde, mutlak olarak gösterilen bilgilerin, bilimsel çalışmaların ve teorilerin meşruiyeti de "sınanabilir" bir hale gelmiştir. Bilimsel araştırmada gözlemden ziyade şüphenin ön plana çıkışı da Popper'ın teorisinde kilit rol oynamaktadır. Bu rolün icrasıyla 'mutlak' olarak telakki edilen bilgilerin çürütülmesi (*refutation*) için gerekli çalışma zemini oluşacak ve bilim tarihi yeniden gözden geçirilecektir.

Popper'ın yanlışlamacılığı, ilerleyen bölümlerde de değinileceği üzere, postmodern teorilerde etkisini hissettirmektedir. Postmodern olarak adlandırılan düşünürler, pozitivist metodolojinin süregelen "mutlak" dayatmalarını, yanlışlamacı çalışmalarla gözden geçirmişler, bu mutlak bilgi anlayışı ve kaynağına yönelik eleştirel ve özgün düşünceler ortaya koyabilmişlerdir. Bu yönüyle yanlışlamacılık, bilim dünyasına rekabeti getiren, bilimle uğraşılırken daha dikkatli olunmasını tavsiye eden bir düşünme biçimidir de denebilir. Hatta araştırmacıdan, "yanlışlanması pahasına teorisini açık seçik ifade etmesi"ni (Popper'den Akt. Güzel, 1998; 52) ister.

Popper'a dair çizilen bu çerçevenin postmodern teoriye katkısına, çağdaş teorisyenlerle ilgili bölümlerde değinilecektir.

* Theodor Bozeman'ın *Protestants in an Age of Science: The Baconian Ideal and Ante-Bellum American Religious Thought* (1977) adlı eserinde, bilimin seküler dünyanın oluşumundaki rolü hakkında çeşitli düşünürlerin argümanları detaylı bir şekilde tartışılmaktadır.

2. Sosyal Teoride "Paradigma" Kavramına Giden Yol: Thomas Kuhn

Kuhn, gerek doğa bilimlerine, gerekse sonradan sosyal bilimlerde yürütülen çalışmalara büyük katkı sağlayacak olan "paradigma" kavramının fikir babasıdır. Kuhn'a kadarki bilim felsefesi anlayışının temelinde "doğrulama" ya da "yanlışlama" gibi süreçler söz konusudur. Bu görüşlere göre bilim; bilim adamlarının birbirlerinin çalışmalarına kümülatif katkıda bulunduğu ya da tam tersine; birbirlerinin temel argümanlarını çürüttüğü bir uğraşı alanıdır. Ve tüm bir bilim tarihi üzerinde iddia ve tasarrufta bulunacak şekilde bilim adamının bakış açısı, sabit/mutlak bir perspektifte endekslenmektedir. Kuhn, postmodern sosyal teoriye fazlasıyla etki edecek olan "Paradigma" ve "Paradigmal Geçiş" kavramlarını/süreçlerini bu görüşlerin eleştirisi üzerinden oluşturmuştur.

Kısaca açıklanacak olursa; paradigma, belli bir dönemde hâkim olan bilim anlayışının temel penceresini, metotlarını, bilim adamına sağlanacak olan bakış açısını, bilimsel etiği, vs. oluşturan değerler dizgesidir (Kuhn, 2003). Bilim, bu dizgelerin referansında icra edilir ve her paradigmanın kendi dönemine ait araçları mevcuttur. Yine Kuhn'a göre (2003; 109) "[P]aradigmalar, ortak kurallar ve varsayımlardan daha öncelikli bir konumdadır" ve bu yüzden de Kuhn'un bilim felsefesinde başrolü oynamaktadır. Zira varsayımlar ve kuralların ortaya çıkışı, paradigmaların kurguladığı yollarla mümkündür. Kuhn'un düşüncesine göre hiçbir bilimsel öndeyi, varsayım, teori hatta hiçbir yasa, onu kapsayan bilim alanında hâkim olan paradigmadan bağımsız olamaz. Bu açıdan paradigmalar bilimsel uğraşıda bir 'süzgeç', daha akademik bir ifadeyle 'referanslar skalası' konumundadır.

Paradigmalar da tıpkı canlı bir organizma gibi doğar, yaşar ve bir süre sonra içerdiği anlamların ve kavramların yetersiz kalması sonucu yok olur. Bu, belki de bilimdeki insan inisiyatifinin bir sonucudur. Paradigmalar da insan uğraşısı olan bilimler de benzer değişme özelliklerine sahip olmaktadır. Hatta bu konuda Kuhn (Akt. Barnes, 2007; 113) paradigma değişikliklerinin salt mantıksal değerlendirmeler yoluyla değil, bilim grubunun toplumsal psikolojisi yoluyla gerçekleştiğinde ısrarcıdır. Bu değişimin gerçekleşmesi, Kuhn'da "devrimci bilim" olarak geçer.

Kısaca açıklanacak olursa; "olağan bilim", bir paradigmanın hâkimiyetinde yapılan bilimsel çalışmaları içerir ve bu, doğrulamacılıkla süre giden bir bilimsellik anlayışıdır. Fakat paradigmanın kendi sınırları dışında kalan gelişmeleri karşılayamaması ve "bunalıma" girmesi sonucunda yeni bir paradigma devreye girerek o paradigmanın yerini alır. Böylece "devrimci bilim" (Dahnke, 2001; 88) ortaya çıkmış olur. Kuhn'a göre paradigmalar, ontolojik olarak değişmeye mecburdur ve bilimsel çalışmalarda paradigmaya atıf yapılarak yürütülen süreçler, yeni bir paradigmanın ortaya çıkmasında büyük bir rol oynar. Kuhn (2003; 112) bunu, şu örnekle açıklar: "Bir dizi kural içinde oynanan bir oyun sırasında istenmeden ortaya çıkan bazı yenilikleri benimsemek için başka bir dizi kurallar geliştirmek zorunludur". Bunu bilimsel sürece uyarladığımızda, "eskilerin hemen kabule yanaşmadıkları bu yeni bakış açısı genç bilim adamları tarafından benimsenir ve bunların oluşturdukları yeni bir bilim çevresiyle de yeni bir bilim dönemi başlamış olur" (Bozkurt, 1998; 374).

Yine Kuhn'a (2003) göre paradigmalar, karşılaştırma yapılamayacak kadar özgün

yapılardır ve birinin ötekine üstünlüğü gibi bir durum söz konusu olamaz. Zira onlar, belli dönemselleştirmelerin ya da kavramsallaştırmaların ürünüdür. Hiçbir paradigma ezeli ve ebedi yön taşımamaktadır. Kuhn'u postmodern sosyal teoride önemli bir mevkiye taşıyan da, paradigmalara yüklediği bu özelliktir. Bu, önce Nietzsche'de, ardından Foucault'da görülen "perspektivizm" kavramının bir nevi bilime uygulanış şekli olarak da okunabilir.

Kuhn, oluşturduğu perspektivist tarzı, yalnızca bilimde değil aynı zamanda tarih algılarında da uygulamaya çalışır. *Bilimsel Devrimlerin Yapısı* adlı manifestosundaki ilk bölüm "Tarihe Düşen Rol"dür. Bu bölümde üzerinde durulan temel noktalar, doğrulamacılık ya da birikimin zannedildiği kadar önemli olmadığı, tarihin belli yasalardan ibaret olup bilimin de bu yasalara paralel olarak çalışmadığı, tarihte de bilimde de belli zamanlarda belli bunalımların yaşanabileceğidir. Böylece ne tarih ne de bilim; düz, çizgisel, mutlak, yekpare bir perspektifte algılanamaz. Kuhn'un çağdaş ve postmodern teorideki katkısı daha çok bu noktadadır.

3. Bir Metot Anarşisti: Feyerabend

Bilim felsefesinde Kuhn ile gelinen nokta, bizzat Kuhn'un bahsettiği bir paradigmal geçişi akla getirmektedir. Doğrulamacılığın ya da yanlışlamacılığın revaçta olduğu bir bilim anlayışı, Kuhn'da yerini paradigmaların varlığına, dönüşümüne ve bilimsel uğraşı üzerindeki etkisine bırakmıştır. Ayrıca paradigma kavramının sunuluşu, bilim felsefesi tarihinde bizzat bir devrimci bilim örneği olarak göze çarpmaktadır.

Paradigma kavramı önemli ve çığır açıcı bir çıkış olarak bilim dünyasındaki yerini alsa da, özerklik ideali olan bilim anlayışına dair bazı şüpheleri de beraberinde getirmektedir. Tıpkı mantıksal pozitivistlerde ve Popper'in yanlışlamacılığında olduğu gibi; paradigmalar, bilimsel uğraşıyı bilim çevrelerince kabul gören 'kalıplar'la sınırlandırılmaktadır. Paradigmanın ontolojik mantığı her ne kadar tarihsel özgünlüklere yer tanısa da, son tahlilde bilimi belli metotların, bizzat paradigma tarafından belirlenen araçların ve pencerenin hükmünde çalışmaya itmiştir. Bu noktada Feyerabend'in "Sabit bir yöntem ve sabit bir aklilik kuramı düşüncesi, ziyadesiyle bön bir insan ve toplumsal çevre anlayışı üzerine kuruludur. Tarihin sağladığı zengin malzemeye bakan ve onu aşağılık içgüdülerini tatmin etmek ve şiddetli entelektüel güvenlik nöbetlerini açıklık, kesinlik, nesnellik, gerçek gibi terimler altında dindirmek için fakirleştirmeye yeminli olmayan herkes sonunda görecektir ki, tüm şartlar altında ve insani gelişmenin tüm evrelerinde savunulabilecek tek bir ilke vardır: *ne olsa uyar*" (Feyerabend, 1999; 43), ifadeleri; bilimsel uğraşıda metodolojik ya da kalıpsal mutlaklıkların geçerliliğine toptan bir karşı çıkışı ifade eder. Zira literatürdeki genel kanı, bilim insanlarını ait oldukları paradigmalar doğrultusunda bilimsel çalışmalar yapan ya da diğer paradigmaları eleştirmek adına çaba sarf eden düşünürler olarak göstermektir. Düşünürler, bu perspektife göre Kuhn'un dile getirdiği "oyun"da, ya kuralına göre bir seyir izlemişler ya da yeni gelişmeler karşısında yeni kurallar bulmaya girişmişlerdir. Bu kurallar, belli metotları içererek bilimsel çalışmanın yönünü, gidişatını, niteliğini belirleyecek cinstendir. Feyerabend ise, bilim adamını sınırlayan bu metotlara karşı anarşist bir tavır takınarak, bilimsel çalışmaların herhangi bir metodun tekelinde yürütülmesinin zorunlu olmadığını söylemiştir. "Feyerabend'in tavrının dikkat çekici ve ayırt edici özelliği...

bilimdeki insan değerlerinin özselliği üzerindeki ısrarıdır" (Keat & Urry, 2001; 100). Bu çıkış, Popper ya da Kuhn'un çıkışları gibi devrimci bir çıkış olmaktan ziyade az önce söylendiği gibi anarşist bir çıkıştır. Feyerabend, bu çıkışı yaparak, kendisinden sonraki dönemde oluşacak herhangi bir bilim geleneğine önceden/erken bir eleştiri getirmiştir. Onun yaptığı, bilimde zemine ve zamana yönelik olarak izlenebilecek olan yöntemin değişkenlik gösterebileceğini tebliğ etmektir. Bu tebliğ, postmodern sosyal teorinin önemli felsefi arka planlarından birisidir.

4. Postmodern Teori ve Bilim Felsefesinin Postmodern Teoriye Etkilerine Giriş

Postmodern sosyal teori, modern sosyal bilim teorilerinin yapılaştırıcı meta anlatılarına bir karşı çıkış olarak sosyal bilimlerdeki yerini almıştır (Layder, 2004). Modernizmin temelindeki hümanizm, aydınlanma, akıl gibi kalıplaşmış nosyonlar üzerinden yapılan eleştiriler, postmodernizmin sosyal teorideki yerine işaret eder. Modernizmin kurguladığı "tarih"e yönelik yapı sökümcü argümanlar da, postmodern sosyal teorinin üzerinde en çok durduğu konulardandır. Bunun da sebebi, modernizmin etkisini en fazla hissettirdiği yerin "bilim" ile birlikte "tarih" alanı olmasıdır. "Modernizme hâkim olan ironi, yüzeysel deneyim akışının temelinde yatan bir İnsan ya da Kültür ya da Doğa ya da Tarih'i ortaya çıkarmaya çalışması olmuştur" (Megill, 1998, p.27). Bu perspektife göre felsefe, ekonomi, hukuk vb. alanlarda, en nihayetinde bir proje olan modernizmin sayıtlılarına göre yönlendirilen bireyler, tarih kanalıyla yeni kimliklere mensup edilmişlerdir. Aydınlanma vaadi, akılcılık, hümanizm ve tarih kanalıyla kurgulanan toplumsal gerçeklikler; modern değerler olarak insanlardan biat edilmesi beklenen yapılar haline gelmiştir. Bu yolla modern toplumsal altyapı kurulmuş, kapitalist düşünce toplumda karşılık bulacak şekilde pazarlanmaya başlanmıştır. Bilim, sanat, felsefe gibi alanlar, modern-kapitalist paradigmanın etkisine girmiştir. Bu konuda Foucault (Akt. Callinios, 2004; 412) "16. yüzyıldan başlayarak tarihsel ve coğrafi olarak Batı'da tanımlanan bir akılsallık. Batı, ona özel olan ekonomik ve kültürel sonuçları o özel akılsallık biçimini uygulamadan asla kabul edemezdi", diyerek, modernizmin merkezine, temel dinamiklerine ve yayılmacı politikasına vurgu yapar.

Modernizm bu yayılımını bilimler, bilimsel metotlar kanalıyla da sürdürmüştür. Pozitivizm, ilk bölümde de bahsedildiği üzere, modernizmin bilimler üzerindeki bir metodolojik anlatısı olmuştur. Çalışmanın gündemini oluşturan postmodern sosyal teori de, bilimlerdeki bu tekelci anlayışa, tarihteki tekelci anlayışa, son tahlilde toplumsal yaşantıyı açıklama çabasında olan tüm tekelci anlayışlara paralel olarak ortaya çıkmıştır. Bu açıklamalar ışığında, postmodern sosyal teori, modern teorilerde olduğu gibi meta anlatıları içermeyip, bilakis "Marksizm, Hıristiyanlık, Aydınlanma gibi insanlığın kurtuluşu üzerine kurulu olan söylemlerin sonuna gelindiğini" (Lyotard'dan Akt. Akay, 2005; 8) iddia eder. Diğer bir ifadeyle postmodernizm, modernliğin kurguladığı "sabık gerçekliklerin metinsel kurgular olduğunu savunan" (Megill, 1998, p.27) bir anlayışı ifade eder.

Postmodernizmin bahsedilen özelliklerini, yukarıda değinilen bilim felsefecilerinin çalışmalarında gözlemek mümkündür. Popper'ın tarihsicilik eleştirisi, postmodernizmdeki

meta anlatıların sonuna gelindiği teziyle paraleldir. Aynı zamanda yanlışlamacılığı ön plana koyan Popper, modernizmdeki totalleştirici söylemlere şüpheyle yaklaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Kuhn'daki paradigma kavramı da, postmodernizmdeki çoğulluk ve yerellik fikrini çağrıştırmaktadır. Paradigmaların çeşitliliği ve değişkenliği, postmodern düşüncenin kökenlerini etkileyen Nietzsche'den beri süregelen "perspektivizm"e vurgu yapar. "Perspektivizm ilk bakışta relativizm izlenimini verir. Ancak bu izlenim Nietzscheci bir bakış dikkate alındığı takdirde yerini objektif bir gerçekliğin reddine, karşılıklılık olarak gerçekliğe ve özne nesne ayrımına bırakır" (Soysal, 2007; 107). Feyerabend'in metot anarşisti tavrı ve "ne olsa gider" düşüncesi ise mutlak surette postmodernizmle bağlantılandırılmaktadır. En basit şekliyle; resim sanatındaki kolaj çalışmaları, mimaride geometrik şekillere biat etmeden kullanılan figürler ve oluşturulan yapılar, romandaki zamansallığın değişkenliği, sanatçının ve bireyin özgün dünyasını yansıtmaktadır. Modern kalıpların dışına çıkılıp bireyin kendi varoluşunu bu kalıpların ışığında dışa vurma sürecinin sona ermesi, "ne olsa gider" mantığının benimsenmesiyle alakalıdır. Bunun sosyal bilimlerdeki karşılığı ise bu bölümde daha spesifik bir şekilde sunulacaktır.

5. Foucault: Söylem Analizi ve Tarih Anlatısı

Kendisi her ne kadar postmodern olarak adlandırılmak istemese de Foucault*, modern yapılaştırmaya yönelik arkeolojik ve soykütüksel çalışmalarıyla postmodern olarak tanımlanan bir düşünürdür. Foucault'nun çalışmaları, modernizmin tarihini yeniden ele almak ve modern özneleştirme sürecini ifşa etmek üzerine kuruludur. Tarih yazımı dolayısıyla saklı kalmış ya da üzeri kapatılmış sosyal ve bireysel yaşantılar, Foucault'nun çalışmalarıyla açığa çıkmıştır. Çalışmanın bilim felsefesi konusuna odaklanması dolayısıyla, bu bölümde Foucault'nun çalışmalarına dair ayrıntıya girilmeyecektir. Bunun yerine; Foucault'un çalışmalarını meşgul eden "söylem" ile Kuhn'un "paradigma"sı karşılaştırılacaktır.

Sosyal işleyişi bilgi-iktidar-söylem analizi doğrultusunda inceleyen Foucault'ya göre, "başkasının üzerine abanan bir güç" olan (Akt. Yelken, 2007; 189) iktidar, söylemi bu yolla oluşturur. "Kuralların tanımlanması ve anlatıların üretilmesi" (Kendall & Wickham, 1999; 42) süreci, her söylemin kendine has çerçevesini hazırlar. Bu çerçeve, tarih boyunca çeşitlilik gösterir ve iktidar kurma biçimleri, yaratılan bu söylemler üzerinden icra edilir. Tüm bu argümanların ışığında 'söylem', "sosyal alanda çevrelenen bir iktidar formu" ve "hâkimiyet stratejisine eklemlenebilen bir kavram" (Diamond & Quinby, 1988; 185) olarak karşımıza çıkar. Her iktidarın temel bir söylemi varken, bunun dışında sosyal hayata etki eden, onu düzenleme çabasında olan söylemler de

* Disiplinlerarası çalışmalar yapan Foucault'yu belli bir teoriye tam anlamıyla oturtmak mümkün değildir. "Bazı etkiler ve genel eğilimleri temsil ettiği için, Michel Foucault'nun çalışmasını kolayca kategorileştirmek mümkün değildir… Öncelikle Foucault'nun sistematik (ve buna bağlı olarak 'büyük boy') bir teori geliştirme isteksizliği, onun çalışmalarını daha önce izlediğimiz düşünce çerçeveleriyle karşılaştırma konusunda büyük bir engel yaratır" (Layder, 2004; 134). Bu ifadeler de, Foucault'nun mutlak surette postmodern olarak adlandırılamıyacağını, daha da ötesi onun herhangi bir "izm"le özdeşleştirilemeyeceğini gösterir. Sonuç bölümünde bahsedilecek olan 'öznenin merkezsizleşmesi' argümanı da bu durumu destekler. Fakat bu çalışmada Foucault'nun bir örnek olarak ele alınmasının sebebi, çalışmalarında postmodern teoriyle bilim felsefecilerinin çıkarımlarının ortak noktalarının gözlenmesidir.

mevcuttur ve bu temel söylem, yerini diğer söylemlere bırakabilir. Bu cümleler, Kuhn'un paradigma ve paradigmal geçişle ilgili ifadelerini hatırlatmaktadır. Bilim tarihinde belli dönemlere ait olarak ortaya çıkan paradigmalar, söylemlerin sosyal yapı üzerindeki etkisine benzer olarak, bilimsel uğraşılar üzerinde tesir sahibidir. Her paradigmanın er ya da geç terk edilmesi gibi, bir "söylemsel geçiş" olduğu da sabittir. Söylemin, sosyal ilişkileri ya da hükmetme biçimlerini karşılayamaması sonucu yeni türden söylemler oluşması da bu benzeşimin başka bir ayağıdır. Hiçbir paradigmanın birbirine üstünlük bağı kuramayacağı gibi hiçbir söylem de ast-üst ilişkisine göre değerlendirilmemelidir zira onlar "bir temsiliyet sistemi"dir (Hall, 2001; 72) Söylemler, paradigmalar gibi belli bir zamana, çağa, döneme ve topluma aittirler. Foucault'nun söylem analizi, modernist yaklaşımlar içeren yasacı/ilerlemeci tarih anlayışının eleştirisini ortaya koyar. Bilim tarihi boyunca tek ve ilerleyen, yasalaşmış bir paradigma olamayacağı gibi; insanlık tarihini etkisi altına almış mutlak bir söylemin baskınlığını iddia etmek de mümkün gözükmemektedir.

Söylem, tıpkı paradigma gibi ilk etapta azınlık tarafından kabul gören bir içeriğe sahiptir. Paradigmayı başta genç bilim çevreleri kabul ederken yeni bir söylemi, değişen iktidar ve özne anlayışı üzerinde inisiyatifi olan gruplar tekeline almaya çalışır. Söylem, "birtakım metinler üzerinden, toplumdaki belli sayıdaki kurumsal yapılarda ve davranış formları olarak" (Hall, 2001; 73) kendisini var eder. Bu durum, bilim çevrelerinde belli bir paradigmanın kabulünü ve işleyiş sürecini akla getirir.

Söylem analizine ek olarak, arkeoloji ve soykütük diyalektiği, Foucault'nun postmodern eğilimler gösteren çalışmalarını bir skalaya oturttuğu düzlemdir (Yelken, 2007). Tarihin gizli saklı kalmış noktalarına, unutulmuş süreçlerine vurgu yapan Foucault, bunları arkeolojik 'kazılarıyla' ortaya çıkarıp soykütüksel analizlerle bir çerçeveye oturtur. "Arkeoloji, yerel gidimliliklerin çözümlenmesinin yöntemi, soykütüğü de, bu yolla betimlenen yerel gidimliliklerden yola çıkarak, bunlardan yayılan boyunduruktan kurtarılmış birimleri harekete geçiren taktikler olacaktır" (Foucault, 2002; 27). Foucault'nun bu pasajında üzerinde durduğu yerellik vurgusu, postmodernizmin temel sayıltılarından biridir. Evrensel genelgeçerliliği olan önermelerin meşruluk krizi yaşaması, postmodernizmin yerelliğe yönelmesini beraberinde getirmiştir. Aynı yerellik, zamansallık ve tüm bunların değişkenliğine yönelik vurgu, bu metinde tartışılan bilim felsefecilerinin çalışmalarında da gözlenmektedir.

Foucault'nun postmodern teorideki yerine ilişkin bilim felsefecileriyle uyuştuğu diğer bir nokta da tarihsicilik eleştirisidir. Bu eleştiri, her ne kadar Nietzsche kaynaklı olsa da Popper'ın da üzerinde durduğu bir noktadır ve postmodern teoriye giden yolda önemli bir duraktır. "Tarihsel yasaların, hatta bir tarihsel gelişme yasasının var olduğuna, öyle ki tarihin düzgün bir akışı, yasalı ve düzenli bir seyri, hatta nihai bir amacı olduğuna" (Cevizci, 2002; 1007) inanan tarihsici görüş, farklı platformlardaki filozoflar ve düşünürler tarafından kullanılan bir kavram olmuştur. Fakat Foucault ve Popper'da tarihsicilik eleştirisi, aslen bütün toplumların tarihini sınıf mücadelesi tarihi olarak okuyan Marksist anlayışın üzerinde odaklanmaktadır. Popper, bir siyasi proje olarak toplum üzeri bir anlayışla toplumun tüm kesimlerine ve istisnasız her topluma reva görülen diyalektik materyalist süreci, tarihsel ve toplumsal özgünlüklere yer

vermediği iddiasıyla eleştirir. Ona göre tarihsicilik, bilimsel öndeyiden farklı olarak hiçbir ön kabule, şart önermesine dayanmaz ve kehanet boyutundadır (Popper, 2004).

Foucault'daki tarihsicilik eleştirisinin temelinde de söylem ve arkeoloji-soykütük diyalektiği mevcuttur. Her toplumun belli zaman aralıklarında ortaya çıkardığı hâkim söyleme göre tarihin okunması ve yazılması söz konusudur. Tarihin insan ürünü olması da onun, insanın iktidar ilişkilerine ve bilgi tasarımına göre değişebileceğini göstermektedir. Yazılan tarih, bu açıdan tarafsız olmayabilir ve spekülasyonun müdahil olabileceği tarihsel anlatılardan yola çıkarak sabit bir tarih kuramı, yasası aramak doğru olmayacaktır.

İki düşünürde görülen bu eleştiri, postmodernizmdeki "meta anlatıların sonu" düşüncesinin oluşumuna etki etmiştir. Bu yolla Lyotard'ın bahsettiği kurtuluş reçeteleri olan Marksizm, Hıristiyanlık, Aydınlanma gibi ideallere eleştirel yaklaşımlar getirilmiştir.

6. Derrida ve Yapısökümcü Düşünce

Foucault'nun dâhil olduğu sosyal bilim geleneği tartışmalı olsa da, Derrida'nın postmodern (ve postyapısalcı) bir düşünür olduğu genellikle kabul görmektedir.* Bu bölümde, Derrida'nın postmodern düşünceye giden yoldaki katkılarından ziyade bizzat postmodern diye adlandırılan düşünceleri ifade edilecek ve bahsi geçen bilim felsefecileriyle Derrida'nın düşünceleri arasındaki muhtemel bir bağlantı tartışmaya sunulacaktır.

Derrida denince akla tarih ve yapısöküm süreci gelmektedir. Tarih, belli yapılaştırmalar etrafında dile ve metne yansıyan yorumları içerir. "Yapı kavramının ve bizzat 'yapı' sözcüğünün, Batı bilimi ve Batı felsefesi kadar eski olduğu ve bunun kökenlerinin gündelik dilin derinliklerine işlendiği" (Derrida, 2001; 351) genel bir yapılaştırma sürecini özetler.

Metin yazımı ve metnin yorumlanması süreci, Derrida'nın yapısalcılık eleştirisinin etkili argümanlarından birisidir. Genel bir eleştiri olarak, "metin kavramının modern çağdaki yaygınlığı matematiksel olarak organize edilmiş bir doğa, toplum ve hayat tasarımının etkisiyle kendi içinde matematiksel kurallarla işleyen bir nesnel yapıyla karakterize edilmiştir" (Göka & Topçuoğlu & Aktay, 1999; 226). Halbuki "bir metni okuyan bireyin semantik yüklemesi ile metni kaleme alan bireyin yaptığı semantik yükleme arasında daima şu ya da bu ölçüde bir fark bulunacaktır" (Şeylan, 2009; 173). Bu sebeple de "düşüncenin mutemedi veya sekreteri haline getirilen dil; mesajı, daha evvel biçimlendirilmiş bir düşünceyi, sabitleştirilmiş bir tasarıyı iletmek için temsil etmekten başka bir şey yapmaz" (Derrida, 1999; 69). Pozitivizm kanalıyla yapılan metin yorumu da, Göka vd.'nin değindiği "nesnellik" yanılsamasına neden olmaktadır. Postmodern düşüncede eleştirilen nesnellik, Derrida'ya göre metinlerden de arındırılmalıdır ve bunun için postmodern bir yapısöküm sürecine ihtiyaç vardır. Buradan hareketle Derrida, metne sıkıştırılmaya çalışılan anlamları o metinden soyutlamaya girişir. Daha da ötesi, "metni

* Benoit Peeters'ın *Derrida: A Biography* (2013) adlı eseri, 'yapısalcı' Derrida'dan postyapısalcı Derrida'ya giden yolu, bizzat Derrida'nın yaşamı ve epistemolojik kopuşları özelinde inceler. Bilhassa eserin üçüncü bölümü (ss.355-519) postyapısalcı Derrida'nın 1984-2004 yılları arasında yürüttüğü teorik çalışmaları, üzerinde yoğunlaştığı kavramları ve tüm bunların zaman içerisindeki seyrine ışık tutar.

okumayı mümkün kılmayı amaçlayan yorumcuların tersine, Derrida onu okumayı olanaksız hale getirmeye çalışır" (Hoy, 2007; 56). Bu anlayış, modernizmin kurguladığı insan doğası tasarımına ilişkin çıkarımları da beraberinde getirir. Tıpkı metnin yekpare bir perspektiften ve içerdiği tüm anlamları kapsayacak şekilde analizi yapılamayacağı gibi; insanoğlunun varoluşunun da modern dünyada anlam kazanan salt ahlak, akıl, hümanizm gibi ideallerle açıklanması da mümkün gözükmemektedir.

Derrida'nın yapısöküm düşüncesi, ilk bölümlerde bahsi geçen bilim felsefecilerinin çıkarımlarıyla paralel bir tabana oturtulabilir. Tarihe ve sabit bir insan doğası anlayışına eleştirel gözle bakan Popper, yanlışlamacı ve şüpheci tavrıyla bilimselliğe dair yeniden çıkarımlar yapmıştır. Derrida da modernist insan tasarımına yönelik şüpheci tavrını yanlışlamacı süreçle birleştirmiş ve mutlak tasarımların yapısöküm sürecine dâhil edilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu, metinlerin yorumlanması sürecinde de aynı şekilde işler. Fakat şüpheci yaklaşımın ardından metni ve insan varoluşunu hiçbir temel dinamiğe oturtmayan Derrida'nın bu noktada Feyerabend'ci bir yaklaşımla anarşist bir tavır aldığını görebiliriz. Modernizmin sosyal bilimlerdeki metodolojik yansıması olan pozitivizm insanı belli bir şablonda açıklamak "zorunluluğu" getirirken, Derrida yapısökümcü tavrıyla var olan ve metinler kanalıyla idealize edilen insan ve toplumsal yaşantı tasarımına karşı çıkmıştır. Ayrıca tarihin yapısökümü düşüncesi, bizzat Popper tarafından yapılan tarihsicilik eleştirisini de içerecektir. Tarihsicilik, belli durakların ışığında ve bir son tasarımıyla tarihsel gidişatı açıklarken, Derrida bu durakların, durakları oluşturan toplumsal yapıların ve tarih karşısında nesneleştirilen insanın durumuna ilişkin eleştirel analizlere gitmiştir. Buna göre tarihte büyük kırılmalar yaşanan duraklar söz konusu değildir. Bunlar, bizzat tarih kanalıyla oluşturulmuş anlam yüklemeleri sürecidir. Derrida'nın yaptığı; bu anlam yüklemeleri sonucunda oluşan insan tasarımının ve metin yorumlarının yapısökümüne gitmektir.

Sonuç

Postmodern sosyal teorinin oluşumunda birçok disiplinin ve düşüncenin katkısı olmuştur. Bilhassa Nietzsche, Heidegger gibi filozofların postmodern teoriye giden yoldaki katkıları birçok felsefi ve sosyal bilimsel çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Fakat çalışma boyunca atıfta bulunulan bilim felsefecilerinin postmodern teorideki etkileri -en azından ülkemizdeki literatür incelendiğinde- bir nebze daha geri planda kalmış gözükmektedir. Bu açıdan çalışmanın temel amacı, postmodern teoriye giden yolda Kuhn, Popper ve Feyerabend'in katkılarını dair çıkarımlar ortaya koymak olmuştur. Bunun için düşünürlerin bazı temel argümanları, bilimsel teknikleri (ya da tekniğe karşı çıkışları) ve bilim tarihine yönelik bazı eleştirileri üzerinde durulup, bunların postmodern teoriyle oturduğu paralel taban resmedilmeye çalışılmıştır. Bu yapılırken de, postmodern olarak adlandırılan düşünürlerden Foucault ve Derrida, çalışmalarında bilim felsefesinin izlerinin arandığı iki postmodern düşünür olarak karşımıza çıkmıştır. Bu düşünürler özelinde 'söylem ve paradigma karşılaştırması', 'tarihsicilik eleştirisi ve yapısökümcü düşüncenin benzerliği' ve diğer muhtemel etkilenimler tartışılmıştır.

İtiraf edilmelidir ki, metnin temel problemi üzerinde odaklanan kaynakların sınırlı sayıda olmasından ötürü, kimi noktalarda zorlayıcı bağlantılar kurmaktan çekinilmemiştir.

Ayrıca çalışmaya, Foucault'nun 'öznenin merkezsizleştirilmesi' argümanı üzerinden bir eleştiri getirilebilir. Zira "Foucault, analizinin merkezine nesnelliği oturtmaya çalışır" ve "hem anlamın kaynağı hem de sosyal analizin kurucu unsuru olarak bireyi merkeze alan bütün hümanizm biçimlerine karşıdır" (Layder, 2004; 136). Bu da sosyal yaşantıda yerelliğe, bireye ve özgünlüğe imkân tanıyan postmodern teoriyle çelişiyor gözükmektedir. Fakat Foucault'nun çalışmaları bir bütün olarak incelendiğinde, tarih ve modernite özelinde geliştirilen postmodern yaklaşım ve eleştirilerin yoğunluğu, yukarıdaki argümana nazaran daha fazla göze çarpacaktır.

Postmodern sosyal teorinin bilim felsefesinin belli duraklarından kesin olarak etkilenip etkilenmediği bilinemeyecek olsa da; durdukları yer, tarihe ve bilime yaklaşımları, şüpheci tavırları, meta-anlatılara karşı eleştirileri açısından, postmodern teorisyenler ile çalışmada üzerinde durulan bilim felsefecileri arasında düşünsel bir paralellik olduğu açıktır. Bu durum, postmodern sosyal teorinin farklı disiplinlerden beslendiğinin de bir nevi kanıtıdır.

Kaynakça

Akay, Ali (2005), **Postmodernizm**, L&M Yayıncılık, İstanbul.

Barnes, Barry (2007), Thomas Kuhn, **Çağdaş Temel Kuramlar** içinde, der: Quentin Skinner, çev: Ahmet Demirhan, Vadi Yayınları, Ankara.

Bozeman, Theodore Dwight (1977), **Protestants in an Age of Science: The Baconian Ideal and Ante-Bellum American Religious Thought**, University of North Carolina Press, Chapel Hill.

Bozkurt, Nejat (1998), **20. Yüzyıl Düşünce Akımları**, Sarmal Yayınevi, İstanbul.

Callinios, Alex (2004), **Toplum Kuramı**, çev: Yasemin Tezgiden, İletişim Yayınları, İstanbul.

Cevizci, Ahmet (2002), **Felsefe Sözlüğü**, Paradigma Yayınları, İstanbul.

Chalmers, Alan (1990), **Bilim Dedikleri**, çev: Hüsamettin Arslan, Vadi Yayınları, Ankara.

Dahnke, Michael (2011), The Scientific Revolution, in **Phiolosophy of Science for Nursing Practice: Concenpts and Application**, edited by Michael Dahnke and Michael Dreker, Springer Publishing, New York.

Demir, Ömer (2007), **Bilim Felsefesi**, Vadi Yayınları, Ankara.

Derrida, Jacques (2001), **Writing and Difference**, translated by: Alan Bass, Routledge, London.

Derrida, Jacques (1999), Platon'un Eczanesi, Çev.: Zeynep Direk, **Toplumbilim**, sayı: 10/ Jacques Derrida Özel Sayısı.

Diamond, Irene & Quinby, Lee (1988), **Feminism and Foucault: Reflections on Resistance**, Northeastern University Press, Boston.

Feyerabend, Paul (1999), **Yönteme Karşı**, çev: Ertuğrul Başer, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
Foucault, Michel (1994), **The Order of Things: An Archeology of Human Sciences**, A Translation of Les mots et les choses, Vintage Books, New York.
Foucault, Michel (2002), **Toplumu Savunmak Gerekir**, çev.: Şehsuvar Aktaş, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
Göka, Erol, Topçuoğlu, Abdullah, & Aktay, Yasin (1999), **Önce Söz Vardı**, Vadi Yayınları, Ankara.
Güzel, Cemal (1998), **Sağduyu Filozofu: Popper**, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
Hall, Stuart (2001), Foucault: Power, Knowledge and Discourse in **Discourse Theory and Practice**, eds: Margaret Wetherell, Stephanie Taylor and Simeon J. Yates, Sage, London.
Hoy, David (2007), Jacques Derrida, **Çağdaş Temel Kuramlar** içinde, der: Quentin Skinner, çev: Ahmet Demirhan, Vadi Yayınları, Ankara.
Hutteger, Simon & Skyrims, Brian (2008), Emergence of Information Transfer by Inductive Learning, **Studia Logica: An International Journal for Symbolic Logic**, 89 (2), 237-256.
Keat, Russel & Urry, John (2001), **Bilim Olarak Sosyal Teori**, çev: Nilgün Çelebi, İmge Kitabevi, Ankara.
Kendall, Gavin & Wickham, Gary (1999), **Using Foucault's Methods**, Sage, London.
Kuhn, Thomas S. (2003), **Bilimsel Devrimlerin Yapısı**, çev: Nilüfer Kuyaş, Alan Yayıncılık, İstanbul.
Layder, Derek (2004), **Sosyal Teoriye Giriş**, çev: Ümit Tatlıcan, Küre Yayınları, İstanbul.
Magee, Bryan (2004), **Yeni Düşün Adamları**, çev: Mete Tunçay, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
Magee, Bryan (1982), **Karl Popper'ın Bilim Felsefesi ve Siyaset Kuramı**, çev: Mete Tunçay Remzi Kitabevi, İstanbul.
Megill, Allan (1998), **Aşırılığın Peygamberleri**, çev: Tuncay Birkan, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
Peeters, Benoit (2013), **Derrida: A Biography**, trans by: Andrew Brown, Polity Press, Cambridge.
Popper, Karl Raimund (2002), **The Logic of Scientific Discovery**, Routledge: New York
Popper, Karl Raimund (2004), **Tarihselciliğin Sefaleti**, çev: Sabri Orman, İnsan Yayınları, İstanbul.
Soysal, Soner (2007), **Nietzsche's Perspectivist Epistemology: Epistemological Implications of Will to Power**, Unpublished PhD Thesis, Supervisor: Halil Ş. Turan, The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University, Department of Philiosphy, Ankara.
Şeylan, Gencay (2009) **Postmodernizm**, İmge Yayınevi, Ankara.
Worrall, John & Currie, Gregory (1975), **The Methodology of Scientific Research Programmes: Imre Lakatos, Philosophical Papers, Volume I,** Cambridge University Press, Cambridge.
Yelken, Ramazan (2007), Yaşanan Anın Tarihçisi: Foucault, **Tarih Sosyolojisi** içinde, Der: Ramazan Yelken, Vadi Yayınları, Ankara.

POSTMODERN SOSYAL TEORİDE BİLİM FELSEFESİ'NİN İZLEKLERİ -FOUCAULT VE DERRIDA ÖRNEĞİ-

Özet

Postmodern sosyal teoride bilim felsefesinin rolü, diğer felsefe disiplinlerinin rolüne nazaran daha az tartışma alanı bulmaktadır. Bu noktada, mevcut çalışmanın amacı, bazı bilim felsefecilerinin temel teori ve argümanlarına ışık tutmak ve bunların postmodern sosyal teorideki izleklerini tartışmaktır. Bu doğrultuda; Popper'daki yanlışlamacılık öğretisi ve tarihsicilik eleştirisi, Kuhn'un paradigma kavramı ve paradigmaların işleyişine dair temel çıkarımlar ve Feyerabend'in metot anarşisti tavrı, metnin arka planını oluşturacaktır. Ardından, postmodern sosyal teoriye dair genel bir çerçeve çizilecek ve bu çerçevede bahsedilen bilim felsefecilerinin etkileri tartışılacaktır. Son bölümde ise birer postmodern sosyal teori örnekleri olarak Foucault ve Derrida'nın felsefi uğraşılarına yön veren yapısöküm, arkeoloji-soykütük diyalektiği, tarih yazımı gibi kavramlar metne dâhil edilecektir. Çalışma, bu kavramların bilim felsefesindeki karşılıklarına ışık tutularak sonlandırılacaktır. Bu yolla postmodern sosyal teoride bilim felsefesinin rolü spesifik örnekler üzerinden tartışılmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilim Felsefesi, Yanlışlamacılık, Paradigmalar, Postmodernizm, Yapısöküm.

THE THEME OF PHILOSOPHY OF SCIENCE IN POSTMODERN SOCIAL THEORY -FOUCAULT VE DERRIDA INSTANCE-

Abstract

The role of philosophy of science on the formation of postmodern social theory has not been discussed as much as the role of the some of the other philosophical diciplines. At this point, by considering the postmodern social theory, current text proposes to discuss the basic theories and arguments of some thinkers who could be named as the contemporary representatives of philosophy of science. For this purpose, Popper's idea of falsification and criticism on historicism, Kuhn's theory on paradigms and Feyerabend's 'anarchistic' manner on methodological restrictions or classification on scientific occupation will construct the background of the study. After the first step, postmodern social theory and it's basic arguments will be incorporated into the text. When doing this, thinkers mentioned above will always be remembered in terms of their philosophical and scientific position. On the following part, some of the basic notions discussed by Foucault and Derrida such as deconstruction, archeology and genealogy, histiography, etc. will be considered as the examples of postmodern social theory. Lastly, these notions will be compared to aforementioned arguments on philosophy of science. In doing so, similar points among philosophy of science and postmodern social theory will be given via specific examples.

Keywords: Philosophy of Science, Falsification, Paradigms, Postmodernizm, Deconstruction.